

Vladislava Vojnović

PRIČE IZ GLAVE

■ Laguna ■

MAČKA

– *Milice, zatvori taj prozor, vidiš da je Kika sasvim poludela i da hoće da zbríše!*

– *(Nevoljno zatvarajući prozor automobila) Zašto moramo da sedimo u kolima?*

– *Zato što ne možemo mačku da šetamo po parku dok čekamo da prethodni pacijent izađe od veterinara. Svu me je izgrebala...*

– *Samo je želela da pojuri goluba...*

– *Ja ne želim da ona juri po parku.*

– *Možda bi joj tako bilo lakše? (Mački) Kiko, nemoj da se plašiš, to je samo iglica za vakcinu! Mnogo manje boli nego kad ti vade krv...*

– *Pusti je da spava ako hoće!*

– *Ali meni je dosadno. Pričaj mi barem neku priču, hoćeš?*

– *Hoću, samo prvo pusti Kiki.*

Bila jednom jedna devojčica. Zvali su je Triksi, a pravo ime joj je bilo Tereza.

– *Kao što mene zovete Miksi, a?*

Živela je s mamom, tatom i bakom u malom stanu na trećem spratu jedne visoke zgrade.

– *Kao mi. Samo smo mi na drugom spratu...*

– *Ćuti, ako hoćeš da ti pričam.*

Imali su mačku koja se zvala Kuki. Mačku je Tereza dobila kad je pošla u školu – roditelji su joj obećali ljubimca kad bude dovoljno velika da se o njemu brine. Sad je Kuki imala skoro godinu dana. Bila je malko razmažena, ali to je normalno za mačku koju neko mnogo voli.

Terezini mama i tata su takođe voleli Kuki.

Baka nije. Baka je bila mamina najstarija tetka i inače je bila, kako je to mama govorila, čudna osoba. Nije se udavala i nije imala decu da je gnjave. Bila je prava gospođa-dama, a ne kao bake iz bukvara koje prave kolače...

– *Ona je znači bila kao naša baka, a ne kao Anđelijina. Znaš, ona koja ti je dala recept za sok od zove... Žedna sam!*

Terezina baka je bila advokat u penziji i išla je u sud umesto svih svojih drugarica i komšija kad bi im to trebalo. Kad nije bila u sudu, svaki čas bi skočila do frizera ili kozmetičara i nosila je mickavu bundu od pravog krzna u koju je Tereza, kad je bila sasvim mala, volela da zagnjuri lice.

Kad je već porasla, Tereza je jednom u prodavnici nagovarala mamu da i ona kupi bundu, a mama joj je šapnula da bunde od pravog krzna nose samo seljanke (ne dobre žene koje žive na selu, nego glupave i primitivne žene koje žive u gradu, a prave se važne!).

Kad su izašli iz prodavnice, mama je objasnila da za pravljenje takve bunde treba ubiti životinje i od njihovog krzna napraviti kaput koji, smatrala je mama, sasvim lepo može da bude i od veštačkog materijala. Tereza je mnogo volela mickav dodir bakine bunde pa je probala da ubedi mamu da neke životinje i tako moraju da uginu, ali mama nije htela da se raspravlja. Nekoliko dana posle toga Tereza je za ručkom rekla baki da je seljanka zato što nosi bundu, a baka ništa nije rekla, samo je iskosa pogledala u mamu. Mama je gledala u jelo koje je iznosila na sto i malo se ispekla. Kad su ostale same, mama je bila jako ljuta i izgrdila je Terezu što je ono rekla baki. Vikala je da čovek ne mora da kaže sve što misli. To je bilo sasvim suprotno od onoga što je mama inače govorila Terezi, pa se Tereza rasplakala. Onda se rasplakala i mama, koja nikad nije plakala. Osim jednom kad joj je poginuo prijatelj koji nije gledao levo i desno dok je prelazio ulicu. Terezi je bilo žao što se mama ne slaže sa bakom. Ali kad su dobili Kuki i kad baka nije dozvolila mački ni da primiriše u njenu sobu, i Terezina sloga s bakom malo se smanjila. Tereza je znala da bi Kuki najviše na svetu volela da može da izađe napolje, a kad to već nije bilo moguće, da bi joj bilo lepše da barem može da se šeta po celom stanu.

Jednog dana Terezi je dozlogrdilo da gleda mačku kako tužno gleda kroz prozor pa je odlučila da je povede u šetnju.

– *Je l' Tereza mlađa ili starija od mene?*

– *Malo je starija.*

– *Pa je l' onda luda!?*

Tereza nikom nije rekla ništa. Uzela je mačku u naručje i odnela je u park. Kuki je bila oduševljena. Skakutala je naokolo, jurila bube i lovila mušice, igrala se lišćem, piškila u pesku i sunčala se. Međutim, naišao je jedan pas lotalica kojeg je Tereza često sretala u parku i oko parka. Voleo je decu i deca njega, svi su ga hranili i igrali se s njim. Bio je stvarno dobar pas, ali veliki i čupav i imao je dubok glas, pa se Kuki strahno uplašila. Tako je, pre nego što je Tereza uspjela da reaguje, Kuki zaždila uz veliko i visoko drvo. Terezi je to prvo bilo smešno, ali čak i kad je pas otišao, Kuki je odbijala da siđe. Naprotiv, penjala se sve više i više u veliku krošnjju. Terezi više nije bilo smešno. Dozivala je i dozivala svoju mačku, ali se Kuki pravila gluva. Stablo je bilo ravno i debelo, a prve grane ni neki visok momak ne bi dohvatio, čak i kad bi poskočio. Drvo je, dakle, bilo takvo da Tereza, a ni iko drugi, nije mogao da se popne uz njega. Osim mačke, naravno. Kad je već počeo da pada mrak i kad su svi otišli iz parka, a mačka i dalje nije htela da siđe, Tereza je počela da plače. Kroz park je prolazio neki dedica. Malo je posrtao. Zaustavio se pored Tereze i nerazgovetno je pitao zašto plače. Ona je objasnila, a dedica se grozno nasmejao i rekao:

– Mačka, a? Pa šta plačeš, ima toľko mačaka na sve strane. Moţ' da u'vatiš mačku 'de 'oćeš, skupljaju se kod onog tamo kontejnera za đubre, đavo da i' nosi...!

Tereza je okrenula glavu na drugu stranu i sačekala da dedica ode. Imao je oči uvučene u debele kapke i smrdeo je kao prodavnica kad je Tereza jednom svojom školskom torbom zakačila flašu na polici koja je pala i razbila se.

– Je l' bio pijan?

– Aha.

Tereza nije želela bilo koju mačku. Želela je Kuki koja je bila njena i posebna.

– Kuki je najdivnija mačka na svetu... – mislila je Tereza idući kući sama, šmrcajući i brišući suze da još ne bi izvukla i grdnju od roditelja. Bilo je glupo što je vodila mačku u park, znala je.

Na sreću, mama i tata su imali goste i niko nije ništa primetio. Provukla se na brzaka u svoju sobu. Te večeri zaspala je čvrsto stisnutih palčeva za Kuki – samo da ujutro bude tamo i da joj se ništa ne desi.

Ujutro, park je još bio praznjikav, a Kuki nije bilo na drvetu. Ni igde. Tereza je obišla drvo sa svih strana, obišla je i sve ostalo drveće u blizini, zavirila pod svaku klupu i u svaki žbun. Uzalud. Sela je na jednu klupu. Malo je plakala. A onda se umirila. Osećala je da joj je glava vrela, a oko srca hladno. Imala je utisak da u stomaku ima rupu, možda i zato što nije doručkovala. Sedela je toliko mirno, nije ni treptala, da joj se učinilo da će možda zaspati. Pomislila je kako bi bilo dobro da je sve to san i da se probudi sa Kuki kod nogu, kao što se to često dešavalo. I da Kuki dođe i da je lizne po bradi. Onda nikad, nikad više ne bi iznela mačku iz stana.

Nažalost, bila je u parku, bila je budna i bila je kri-va za sve što se Kuki desilo ili joj se upravo dešavalo. Ponovo je ustala i krenula da obilazi park.

– Možda je istrčala na put pa ju je zgazio automobil, možda su naišli oni veliki bezobrazni dečaci koji svakog zadirkuju i muče životinje, možda je naišao neki

grozan pas i pojeo je... – jedna za drugom crne misli su joj padale na pamet.

– *A stvarno, šta je bilo?*

– *Čekaj, čućeš.*

A onda je zaista naišao pas. Ne neki grozan, nego onaj veliki i čupavi. Prišao je Terezi i počeo da se umiljava.

– Beži, Čupko! I ti si kriv što se Kuki izgubila. Da je nisi juče uplašio, ne bi se popela na drvo... – gurala ga je Tereza od sebe s optuživanjem.

Pas ju je tužno gledao, probao još jednom da se pomazi, a onda je mahnuo repom i krenuo u onom pravcu iz kog je i došao. Na par metara od Tereze zastao je i pogledao je. Tereza je uzdahnula i okrenula glavu od psa. Ali pas joj je opet prišao i opet krenuo u pravcu iz kog je došao, pa malo dalje zastao. Kad Tereza nije obratila pažnju na njega, počeo je da laje. Tereza ga je sa čuđenjem posmatrala. Pas se još jednom vratio, uhvatio je zubima za rukav i počeo da je vuče. Šta je mogla, krenula je sa njim.

– *Mama, da li pas stvarno to može da uradi?*

– *Ne znam. Možda. U priči može sigurno.*

Pas je hodao prvo polako, a zatim sve brže. Jedva ga je sustizala. Išli su prema delu parka u kom se retko igrala, pa su došli do kraja, izašli iz parka i uputili se kroz ulicu sa starinskim prizemnim kućama. Bila je već dosta daleko od kuće, toliko daleko da se mama i tata s tim sigurno ne bi složili. Tereza se par puta osvrnula jer nije bila sigurna da će umeti da se vrati.

Konačno, pored jedne kuće koja je bila različita od drugih, pas se zaustavio. Okrenuo se prema Terezi, mahnuo repom i glasno zalajao.

– Ne razumem? Šta si rekao? – pitala je psa.

Ali pas nije imao nameru da joj dvaput objašnjava istu stvar. Pogledao je levo i desno niz pustu ulicu s drvoredima, prešao na drugu stranu i brzo se udaljio. Tereza je ostala sama. Kuća ispred koje je stajala bila je spratna, oronula, i za razliku od ostalih kuća koje su imale fasade i kapije do ulice, ova je bila uvučena u mali, zapušten vrt. Do ulice je bila ograda od kovanog gvožđa s rupama na nekoliko mesta. Kroz rupe su provirivale vesele puzavice. Sve drugo nije uopšte bilo veselo. Čak je bilo i malo strašno.

Tereza se zagledala unutra. Pomislila je da tu možda niko i ne živi. Nigde u dvorištu nije bilo ni igračkaka, ni baštenskog alata, niti ičega što ljudi obično zaboravljaju napolju. Nije bilo čak ni đubreta. Pogledala je gore. Oluk je na jednom mestu bio puknut i sav iskrzan. Visio je kao kandža i nadnosio se nad ulazna vrata s puno prozorčića, od kojih je na nekima bilo polomljeno staklo, a negde su umesto stakla bile daščice i kartoni. Na prozorima na spratu bile su navučene roletne, jedna je bila otkinuta i sigurno nije mogla ni da se podigne. Kao u Terezinoj sobi prošlog leta, pre nego što ju je tata popravio. U prizemlju je samo jedan prozor bio bez roletne i videla se neka grozna zavesa. Tereza je trepnula i u tom trenutku joj se učinilo da se zavesa malo pomerila. Piljila je u zavesu i odjednom videla, ali samo jako kratko, nešto kao prugasti repić koji je odmah nestao.

– *To je Kuki, a?*

Više se ništa nije pomeralo. Slika se zamaglila jer su se Terezi oči napunile suzama. Znala je da to ne može

biti istina i da joj se samo pričinjava ono što bi želela. A i bilo ju je strah. Nije tačno znala čega se bojala, ali bojala se, i to jako. Obuzela ju je slabost i činilo joj se kao da su joj noge od kuvanih špageta. Sela je na zidić, obrisala dve suze, a onda ju je žica provaljene kovane ograde koja se dizala iz zida bocnula u onaj deo leđa koji prestaje pristojno da se zove.

– *U guzu, a? Hi, hi...*

I Terezi se vratila snaga! Setila se šta joj je mama govorila kad su učile da voze rolere pa kad bi naišle na gužvu na šetalištu: „Svet se sklanja da propusti onog koji zna kuda ide!“ Ona, Tereza, znala je kuda ide – ide da nađe svoju mačku. Valjda će se svet skloniti. Koji svet? Pa taj koji živi u toj strašnoj, staroj kući.

Odgurnula je tešku kovanu kapiju od zardalog gvozdеноg lišća i ušla u dvorište. Uputila se prema ulaznim vratima. Još su se čuli normalni zvuci ulice, automobili, neke ptice... Tereza je pritisnula starinsko zvonce koje je joj je ličilo na veliku bubuljicu. „Kreešdoing!“ – čuo se zvuk negde duboko unutra. Pričekala je i kad se ništa nije dogodilo, pritisnula je za još jedan „krešdoing“, ali se čulo samo krkljavo „kreš, kreš, kreš“ i kao da je iz one bubuljice iskočila mala varnica. Tereza je trgnula ruku, a u tom trenutku vrata su se otvorila. Na njima je stajala, tako se Terezi učinilo, prava veštica! Bila je stara barem sto godina, imala je dugu, sedu, čupavu kosu, veliku bradavicu na nosu i grozne, dugačke kandžaste nokte.

– *Bila je baš grooozna, a?*

– *Možda je bila malo i smešna, ali se Tereza plašila, pa njoj ništa nije bilo smešno. Znaš kako je kad se prepadneš. Prosto, ličila joj je na vešticu.*

Piljila je u Terezu, malo se sagnula prema njoj i dubokim glasom zapitala:

– Ko si ti?

– Ja, ja... – zamucala je Tereza. – Ovaj, dobar dan.

– Možda je tebi dobar – mrzovoljno je odbrusila starica. – Govori šta hoćeš! Lopte ne vraćam i dobrovoljne priloge ne dajem!

– Zovem se Tereza i tražim svoju mačku Kuki, tigrastu, sa repom koji je na vrhu crn i sa crnim jastučićima na šapicama, a samo joj je jedan na zadnjoj levoj šapi roze... – rafalno i u jednom tonalitetu zaver-glala je Tereza.

– Rrrrh! – zarežala je starica. – A koji ti je mudrac rekao da je ovde tražiš!?

– Jedan pas – odgovorila je Tereza pre nego što je razmislila kako će to da zvuči.

– Pas ti je rekao? – zakikotala se baba. – A-ha-ha-ha!!!

Njen smeh je Terezi tako jezivo zvučao da je napravila korak unazad i već je planirala da beži kad ju je baba zgrabila i uvukla unutra. Zatvorila je vrata, okrenula ključ u bravi, a ključ strpala u svoj džep. Tereza se obrela u prostranom predsoblju prepunom slika i uramljenih fotografija sa kojih je visila paučina. Veliki sat je stajao s jednom polomljenom kazaljkom, a po kamenim stepenicama za gornji sprat bile su poredane tegle sumnjive sadržine. A na gelender je, da potvrdi Terezine zle slutnje, bila naslonjena nova, novcijata – metla! Sve drugo je bilo staro i mračno. Baba je pošla napred prema jednim vratima s kojih je dopiralo svetlo. Tereza je progutala knedlu i u sebi ponavljala: „Kuki, spasiću te ako si ovde, Kuki, spasiću te ako

si ovde...“ Ali pošto nije znala kako će to da izvede, bojala se. Bojala se više nego kad je jednom išla da joj vade krv. Mama joj je tad rekla: „Smiri se, kukavica umire sto puta, a hrabar čovek samo jednom!“ Tereza nije bila sigurna da se to „jednom“ upravo ne dešava. Stupila je za babom u veliku dnevnu sobu.

– Sedi! – naredila je baba.

Tereza je sela. Posebno joj je strašno bilo što niko, osim Čupka, ne zna gde je ona. Ako bi mama i tata hteli da je nađu i spasu, ne bi mogli. Čak i da Čupko pokuša da im objasni, oni ga ne bi slušali. „Ponašam se sve gore i gore. Takvoj deci može da se dogodi nešto strašno! Prvo sam pogrešila što sam izvela jadnu mačku u park, a sad sam, dok to pokušavam da popravim, uradila još goru stvar. Ušla sam u nepoznatu kuću kod nepoznate babe...“ Tereza je znala da nije lepo reći „baba“, nego „baka“ ili „gospođa“, ali ova sigurno nije ni baka, a ni gospođa. „Mama će se sigurno užasno naljutiti, opet sve radim kako ne treba...“ – prolazilo je Terezi kroz glavu.

– Tereza, kažeš? Tako se zvala moja baka.

– Vi ste imali...? – utihnula je Tereza pre nego što je završila pitanje.

– Naravno da sam imala baku. Šta si mislila, da je moju mamu donela roda, a?

Tereza je pognula glavu i ćutala. Čupkala je krasticu na ruci koja je ostala posle jedne Kukine ogrebotine.

– Hoćeš...?

– Hoću svoju mačku Kuki! – upala je Tereza starici u reč. – Izvinite što sam vas prekinula – ispravila se odmah.

– Vidi ti nju! Opasna neka mala! Htela sam da te pitam da li hoćeš sok – istovremeno, dok je postavljala

pitanje, baba je pred Terezu postavila čašu i nasula u nju tamnocrvenu tečnost iz čudnog bokala. Babina ruka imala je na sebi tragove ljubičaste i zelene boje. Pod noktom kažiprsta bilo je nešto crveno kao krv. Terezu je to veoma zabrinulo. Tečnost je izgledala kao vino. „Možda je otrovno!“ – palo je Terezi na pamet, ali kako ju je baba napeto posmatrala, nije se usudila da odbije.

– Hvala – izustila je jedva čujno i prinela čašu ustima. Stisnula je oči i počela da pije. Začudo, sok je bio veoma prijatnog ukusa, ali i slatkiši su ukusni, pa opet nisu zdravi. „Sigurno je otrovan! Sad ću se samo srušiti kao Trnova Ružica ili ću se smanjiti kao Alisa...“ Tereza je bojažljivo otvorila oči. Ništa se nije desilo.

Baba se opet zakikotala.

– Reci, kako ti se izgubila mačka? Mora da si zaboravila da zatvoriš vrata ili tako nešto?

– Ne, izgubila sam je u parku. U stvari, nisam je izgubila, nego se ona popela na drvo, još juče, i nije htela da siđe, a ja sam morala kući, a jutros je više nije bilo.

– Pa zašto si je, za ime božje, vodila u park? – namrštila se baba i izgledala stvarno ljuta.

– Ja... Meni je bilo žao što tako tužno gleda kroz prozor...

– Što je nisi prosto pustila u baštu?!

– Zato što mi nemamo baštu! Živimo u zgradi i u malom stanu, a moja baka ne voli životinje i ne da Kuki čak ni da uđe u njenu sobu, pa Kuki ima stvarno mali prostor za igru...

– Tvoja baka je u pravu! Mačke se ne gaje u stanu!
– zagrmela je baba.

Tereza je osetila kako joj se trese brada kao uvek pre nego što zaplače.

– Da, ali da je ostala na kontejneru gde sam je našla kad je bila malo mače, možda bi do sada i uginula! – viknula je besno Tereza.

Jedna suza joj se slila niz obraz, a Tereza ju je brzo obrisala.

– Možda bi je rastrgnuo neki pas koji ima ludog gospodara i koji ga uči da ubija mačke i male pse! Možda bi je zgazila kola! Zimi bi joj bilo hladno, bila bi gladna... – obrisala je Tereza i drugu suzu.

– A ovako joj je mnogo bolje, sad kad si je izgubila! – bila je nemilosrdna baba.

– Nisam je ja izgubila, nego ste je vi... uzeli!

– Htela si da kažeš da sam je ukrala?

– Nisam to rekla – rekla je tiho Tereza, a zatim ju je opet obuzeo bes. – A i koja je pravilna reč kad uzmete tuđu mačku?! – frknula je.

Baba je okrenula glavu u stranu prikrivajući osmeh.

– Čekaj, nisam uopšte rekla da sam uzela mačku. Pričamo. Dakle, i da sam je uzela, to ne bi bila krađa: naprosto, ideš kroz park, vidiš samu macu, ona počne da se umiljava, nigde nema nikog, pada mrak, ti je uzmeš i odneseš je kući, nahraniš je, pomaziš je, brineš o njoj... Šta je tu pogrešno?

– Pogrešno je što je to moja mačka!

– Čekaj, čekaj, gde si ono ti, beše, našla svoju mačku?

Tereza je pognula glavu i začutala. Baba je bila dosta pametna.

– Na kontejneru za đubre, tako si rekla? Znači, i ti si je našla, pa si je odnela kući. Možda je bila nečija?

– Nije bila.

– Kako možeš da znaš?

– Lepo. Imala je buve, i gliste, i bila je mršava...

– Možda neko voli da ima mačku s buvama i sa glistama, što da ne. Eto, neki vole da ostavljaju mačke noću u parku... – provocirala je baba.

Tereza ju je pogledala u oči. Bile su svetle i bistre. Gledale su se za trenutak. Niko nije sklonio pogled.

– Obećavam da se to više nikad, nikad neće desiti

– rekla je Tereza polako i razgovetno i tiho dodala: – Ako mi je vratite.

Baba je utonula u razmišljanje i ćutala. A i Tereza. Ispod oka je razgledala prostoriju. Bilo je naokolo puno zanimljivih predmeta. Na stočiću kod prozora ugledala je telefon. Ustala je i uputila se prema njemu.

– Kuda? – upitala je baba.

– Da se javim kući – pokušala je Tereza da se pravi kao da je to najprirodnija stvar na svetu. – Običan poziv – dodala je – nije ništa skupo.

Okrenula je broj koji je znala napamet, čula je spasonosno zvonjenje i mamino pevajuće „Moliiiiim“ kad je u slušalici odjednom zavladao tišina. Tereza je panično pogledala u babu. Baba je stajala i u ruci držala telefonski kabl koji je iščupala iz zida.

– Nisu te naučili da treba da pitaš da li smeš da se poslužiš telefonom?

Tereza je uzdahnula:

– Šta mi vredi da pitam kad znam da mi nećete dozvoliti.

– Zašto?

– Ne znam.